

Beantwoording vragen Internetconsultatie VN-verdrag inzake de rechten van personen met een handicap

handicap + studie, augustus 2013

Vraag 1 van 2

Het kabinet is van mening dat de ratificatie van het Verdrag een belangrijke bijdrage zal leveren aan het realiseren van de inclusieve samenleving. Voor het realiseren van de inclusieve samenleving is ook van belang om in overeenstemming met artikel 8 van het verdrag de bewustwording ten aanzien van personen met een handicap te bevorderen. Het gaat hier om het bevorderen van de bewustwording van de capaciteiten van personen met een handicap en de bijdragen die zij leveren aan de samenleving. Ook gaat het om het bevorderen van de bewustwording van de belemmeringen, de drempels die personen met een handicap in de samenleving tegenkomen en die hen beletten volledig en op voet van gelijkheid met anderen in de samenleving te participeren.

Kunt u aangeven hoe de bewustwording t.a.v. personen met een handicap kan worden bevorderd? Kunt u aangeven welke bijdrage u levert aan het bevorderen van de bewustwording en of deze bijdrage zich leent om breed toe te passen?

Binnen het hoger onderwijs is een grote rol weggelegd voor het landelijke expertisecentrum handicap + studie. Zij bevorderen de bewustwording t.a.v. studenten met een handicap bij medewerkers van alle hogescholen en universiteiten in Nederland. Door dit te blijven ondersteunen wordt de bewustwording onverminderd bevorderd.

Praktische tips en tools

Expertisecentrum handicap + studie levert praktische producten en tools, zoals trainingen op maat, een folder voor docenten met tips om hun onderwijs te verbeteren voor studenten met en zonder beperkingen en een e-learning module die docenten in 45 minuten wijzer maakt over studeren met autisme. Ook maken onderwijsprofessionals actief gebruik van handicap + studie door contact met hen op te nemen voor vragen en advies (Jaarverslag 2012, Handicap + Studie).

Docenten en UD's meer kennis van zaken

Docenten spelen een cruciale rol bij het studiesucces van studenten. Daarom investeert handicap + studie in het vergroten van hun bewustwording en deskundigheidsbevordering over studeren met een functiebeperking. En streeft ernaar dat het onderwerp studeren met een beperking wordt opgenomen in het BKO. Hierdoor krijgen docenten en UD's die hun basiskwalificatie onderwijs willen behalen meer expertise in de begeleiding en motivatie van studenten met een handicap op een adequate manier.

Studenten zelf aan het woord

Door de ervaringen van studenten met een beperking zelf, wordt de bewustwording van medewerkers in het hoger onderwijs vergroot. Hun verhalen maken zichtbaar dat het wél kan, succesvol studeren. Helaas wordt er nog veel te vaak gedacht dat het níet succesvol kan. Daarom laat handicap + studie studenten van de Hogeschool van de Kunsten in Utrecht korte films produceren

waarin studenten met verschillende studiebelemmeringen vertellen over belangrijke succesmomenten tijdens hun studie. Deze video's zijn door hogescholen en universiteiten vrij te gebruiken bij de voorlichting voor (a.s.) studenten.

Ook maakt handicap + studie korte video's over studenten die een aanvraag deden bij examencommissies voor een aangepast studieprogramma. Of om gebruik te kunnen maken van extra voorzieningen. Leden van examencommissies denken nog vaak dat dit tot onoverkomelijke problemen leidt. Dit terwijl er allerlei praktische voorbeelden van alternatieve toetsing zijn binnen de verschillende universiteiten die geen afbreuk doen aan het niveau van de toetsing en de gehanteerde eindtermen.

Beleid en advies

Alle universiteiten en hogescholen hebben beleid gericht op studenten met een handicap, vaak verwoord in een beleidsplan 'studeren met een functiebeperking' in het kader van de instellingstoets of de uitgebreide opleidingsaccreditatie. Studieadviseurs, studieloopbaanbegeleiders en docenten maken gebruik van de expertise van handicap + studie door deel te nemen aan congressen en trainingen van het expertisecentrum. En door contact met hen op te nemen voor vragen en advies. De kennis die zij weer mee terugnemen naar hun universiteit of hogeschool passen ze toe in hun beleid.

Digitale toegankelijkheid

Alle universiteiten en hogescholen besteden op hun website aandacht aan studeren met een beperking: een belangrijke bijdrage voor de kennisvergroting van studenten over hun kansen en mogelijkheden om te studeren. En voor medewerkers om te zien wat er geregeld wordt. Helaas voldoen nog niet alle websites aan de webrichtlijnen voor toegankelijke websites. Daarom blijft handicap + studie stimuleren dat de digitale toegankelijkheid verbetert.

Onderzoek

De resultaten van landelijk onderzoek naar studeren met een handicap creëren een landelijke bewustwording over deze groep studenten in het hoger onderwijs. De resultaten uit het onderzoek Studeren met een functiebeperking 2012 dat ResearchNet /ITS uitvoerden in opdracht van OCW laten zien dat 30% van alle studenten een functiebeperking heeft. Een derde daarvan wordt tijdens de studie belemmerd door zijn of haar functiebeperking. Dat is 10% van het aantal ingeschreven studenten in het hoger onderwijs

Zeer recent verschenen de nieuwste resultaten van het onderzoek naar de gezondheid van studenten op de UvA en HvA. Hieruit blijkt dat het aandeel studenten met gezondheidsproblemen significant groter is dan bij niet-studerende leeftijdsgenoten. Studenten melden een lagere levenskwaliteit dan niet-studerende leeftijdsgenoten. Gezondheidsklachten kunnen leiden tot studieproblemen en zelfs studie-uitval. De gezondheid van alle studenten vraagt dus om aandacht. Zie www.studentengezondheidstest.nl

Inzicht in complete studieproces studenten

Ook op andere wijze werkt handicap + studie aan de bewustwording. Op dit moment brengt zij het studieproces in kaart van de student met een handicap. In welke mate wijkt dit af van het

studieproces van een ‘reguliere’ student? Hierbij doorbreekt handicap + studie het gangbare organisatorische onderscheid tussen het primaire onderwijsproces en het secundaire onderwijsproces. Voor de dagelijkse gang van zaken van een student is dit onderscheid immers niet logisch. Bovendien ziet elke medewerker die te maken krijgt met een student –én met studenten met een beperking- hoe en op welk moment hij onderdeel is van die keten. En welke –vaak cruciale- rol hij of zij speelt voor het uiteindelijke studiesucces van de student.

Universal Design for Learning

Een stap verder voor de bewustwording over inclusie gaat handicap + studie door Universal Design for Learning te promoten in Nederland. Universal Design for Learning (UDL) is ontwikkeld in de Verenigde Staten, als reactie op de strenge Rehabilitation Act die Amerikaanse scholen verplicht om toegankelijk te zijn voor elke student. Onderzoekers van CAST (Centre for Applied Special Technology, Wakefield, Massachusetts) roepen op tot onderwijs dat aansluit bij diversiteit. UDL gaat niet uit van aanpassingen, maar neemt de variatie tussen alle studenten vanaf het begin mee in de onderwijsontwikkeling. Universal Design for Learning is een gereedschap waarmee onderwijsprofessionals een leerplan op kunnen stellen dat toegankelijk is voor alle studenten. Door studenten te ondersteunen in hun leerproces en eventuele drempels weg te nemen komt het tegemoet aan de leerbehoeftes van alle studenten. Het leerplan stelt iedereen in staat kennis en vaardigheden op te doen en weet studenten te enthousiasmeren zonder dat de kwaliteit van het onderwijs achteruit gaat.

In Nederland wordt UDL als concept nog niet toegepast. Al blijkt voor veel docenten dat ze een deel van de principes en richtlijnen al toepassen, omdat deze verbonden zijn met het ontwerpen van design for all en kwalitatief goed onderwijs. Met UDL kan het Nederlandse hoger onderwijs niet alleen onderwijs op maat bieden voor veel verschillende studenten, maar is zij ook in staat om haar onderwijskwaliteit te verbeteren en het studiesucces te vergroten.

Vraag 2 van 2

Volgens het Verdrag kunnen de Staten geleidelijk aan de verwezenlijking van de economische, sociale en culturele rechten uit het Verdrag werken. Staten hebben hierbij een grote mate van beleidsvrijheid. Ook in het Regeerakkoord van 2012 “Bruggen slaan” wordt uitgegaan van een geleidelijke tenuitvoerbrenging van het Verdrag. Bij de vraag hoe aan die geleidelijke tenuitvoerbrenging in de loop der tijd vorm zal worden gegeven, spelen het stellen van prioriteiten en budgettaire overwegingen vanzelfsprekend een belangrijke rol. Uitgaande hiervan, kunt u aangeven wat voor u een prioriteit is en hoe aan een eventuele investering op dat punt het beste vormgegeven kan worden?

Blijven investeren in studenten met een functiebeperking

Interessant is om in het kader van deze consultatie het onderzoek van OCW “Studeren met een functiebeperking” (2012) te bekijken. Hieruit blijkt ook dat er veel voorzieningen zijn voor studenten met een functiebeperking en dat de tevredenheid op orde is. Toch is er nog ruimte voor verbetering. Prioriteit heeft, in lijn met dit onderzoek, flexibilisering van de nominale studieduur voor deze groep studenten en het verminderen van de tweemaal zo grote studie uitval van studenten met een beperking ten opzichte van studenten zonder beperking.

Extra investering in studenten met psychische beperking

Uit hetzelfde onderzoek blijkt dat studenten met een psychische beperking ernstig belemmerd worden tijdens hun studie. Deze groep studenten verdient extra aandacht. Prioriteit heeft de voorlichting over deze groep studenten en het verminderen van het taboe over leven met een psychische beperking.

Maak matching passend

Op grote schaal worden er matchingstrajecten ingevoerd op universiteiten. Dit houdt meestal in dat studenten voor de start van hun studie op gesprek komen om te kijken of er een match is tussen de student en de opleiding. Deze gesprekken zijn ook uitermate geschikt om functiebeperkingen te bespreken. Deze fase voorafgaand aan de werkelijke start van de studie blijkt cruciaal voor het uiteindelijke studiesucces van de studenten. Daarom is het van belang dat de universitaire medewerker die de student matcht goed zicht heeft op de mogelijkheden van studenten met een beperking binnen de universiteit. En een bewustzijn heeft van dat wat er wél mogelijk is voor deze groep studenten. Dit kan bereikt worden door voorlichting en scholing van de medewerkers.

Bewustwording door voorlichting over werking VN-verdrag en een voorbeeld zijn

In het onderzoek van de economische gevolgen van ratificatie van het VN verdrag Handicap komt naar voren dat door de werking van de Wet gelijke Behandeling in het hoger onderwijs de zaken er goed geregeld zijn. De scherpe beoordelaar ziet echter nog steeds mazen in de wet. Studenten durven maar met mondjesmaat zaak te maken van hun belemmeringen en ontevredenheid. Een extra investering in de voorlichting over de werking van de WGBh/cz en de consequenties van de ratificatie van het VN-verdrag is hierbij zinvol. Dit kan vanzelfsprekend in samenwerking met het College voor de Rechten van de Mens, de VSNU en de Vereniging Hogescholen.

Uit het landelijk onderzoek naar studeren met een functiebeperking blijft tevens dat een op de vijf studenten met een functiebeperking die het hoger onderwijs zonder diploma verlaat, daarna geen enkele maatschappelijke bezigheid heeft. Dit vraagt om onverminderde aandacht voor de participatie van mensen met een handicap in onze samenleving. In de media komen mensen met een beperking voornamelijk in beeld als mensen in nood die benadeeld worden en zich in een ondergeschikte positie bevinden. De ratificatie van het VN-verdrag biedt de overheid een kader en kans om een voorbeeld te zijn en hiermee een bijdrage leveren aan de bewustwording voor de participatie en rechten van mensen met een beperking door deze op structurele en positieve manier in de media te krijgen, én houden.

Design for all en Universal Design for Learning in Nederland

Het VN-verdrag is mede gestoeld op de principes van Design for all. Universal Design for learning kent deze principes ook en biedt kansen om ook het onderwijs aan te passen aan de moderne, digitale tijden met ruimte voor inclusie. Investeren in UDL past naadloos bij de uitvoering van het VN-verdrag.

Samenwerken met Disability Studies in Nederland

Disability studies is een wetenschappelijk vakgebied dat betrekking heeft op hoe 'handicap' gedefinieerd en vertegenwoordigd wordt in de maatschappij. Hierbij wordt een handicap niet gezien als een individueel tekort, maar als een concept dat zijn betekenis krijgt door de sociale en culturele context. Disability studies kent zijn oorsprong in de Verenigde Staten en Engeland aan het eind van de 20e eeuw en verspreidt zich nu geleidelijk over de wereld. Het zijn veelal wetenschappers uit dit domein die een belangrijke rol spelen bij de wereldwijde implementatie van het VN-verdrag. Naar alle waarschijnlijkheid wordt a.s. september de eerste Nederlandse (bijzonder) hoogleraar Disability studies benoemd aan de VU. Samenwerking met deze hoogleraar en met Disability Studies in Nederland over de implementatie van het VN-verdrag in Nederland ligt voor de hand.